

Datum

2018-11-30

Diariernr (åberopas)

A472.009/2018

Saknr

000

Polismyndigheten

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av delbetänkandet Kamerabevakning i brottsbekämpningen – ett enklare förfarande (SOU 2018:62)

Polismyndigheten instämmer i utredningens problembeskrivning avseende den nuvarande ordningen med tillståndsplikt för kamerabevakning och ser överlag positivt på de förslag som läggs fram.

Därutöver vill Polismyndigheten framföra följande.

Borttagen tillståndsplikt (avsnitt 8.3)

Förslaget att Polismyndigheten inte längre ska omfattas av krav på tillstånd till kamerabevakning har efterfrågats och välkomnas av myndigheten.

Anmälningsplikt (avsnitt 9)

Utgångspunkten för utredningens uppdrag har varit att tillståndsplikten för kamerabevakning ska tas bort och i första hand ersättas med en anmälningsplikt. Utredningen har emellertid gjort bedömningen att en anmälningsplikt inte bör införas och har därför inte lämnat något sådant förslag. Polismyndigheten instämmer i utredningens bedömning och avstyrker att en anmälningsplikt införs.

Bibehållen överviktsprincip och dokumentation (avsnitt 10.6.3, 10.6.4 och 10.7.2)

Polismyndigheten har ingen erinran mot förslaget att i författning reglera att den myndighet som bedriver kamerabevakning fortsättningsvis på eget ansvar ska göra en överviktsbedömning avseende om intresset av kamerabevakning väger tyngre än den enskildes intresse att inte bli bevakad. Polismyndigheten invänder inte heller mot utredningens förslag att en sådan bedömning och avvägning mellan intressen ska dokumenteras.

Tillfälliga undantag från kravet på att tillämpa överviktsprincipen (avsnitt 10.9)

Utredningens förslag är att det ska finnas vissa tillfälliga undantag från kravet på att tillämpa den ovan beskrivna överviktsprincipen. Dessa undantag föreslås gälla i situationer som motsvarar hittillsvarande tillfälliga undantag från tillståndsplikten (s.k. 90-dagarsbeslut).

Det framstår emellertid inte som självklart att de tillfälliga undantagen från kravet på att myndigheten ska utföra och dokumentera en överviktsbedömning behöver motsvara hittillsvarande reglering om tillfälliga undantag från tillståndsplikten. Enligt Polismyndigheten bör det kunna övervägas att införa fler grunder för tillfälliga undantag från skyldigheten att göra och dokumentera en överviktsbedömning. Det gäller exempelvis myndighetens tillfälliga behov av kamerabevakning för att förebygga, förhindra eller upptäcka störningar av allmän ordning och säkerhet eller begränsa verkningarna av sådana störningar, t.ex. i samband med fotbollsmatcher eller allmänna sammankomster.

Polismyndigheten gör under alla förhållanden polisiära bedömningar och prioriteringar när beslut fattas om kamerabevakning. Det bör därför finnas utrymme att minska de författningsreglerade kraven på överväganden och dokumentation. Detta särskilt om kraven ska förenas med särskilda sanktionsavgifter, se följande avsnitt.

Administrativa sanktionsavgifter (avsnitt 10.8)

Utredningen föreslår att tillsynsmyndigheten ska få ta ut en sanktionsavgift om max 5 000 000 kronor av en myndighet som bryter mot kravet på att göra en överviktsbedömning. Den föreslagna sanktionsavgiften är kopplad till själva förekomsten av en sådan bedömning. Utredningen redogör emellertid inte närmare för varför det samlade sanktionssystem som redan finns i form av straffbestämmelser, disciplinansvar, tillsynsmyndigheters åtgärder och skadestånd inte är tillräckliga för att hindra överträdelse av den nu föreslagna bestämmelsen om en överviktsbedömning.

Polismyndigheten har i tidigare remissvar avstyrkt förslag om införande av administrativa sanktionsavgifter i samband med genomförandet av det nya dataskyddsdirektivet.¹ Bland annat har myndigheten i det sammanhanget framhållit att det i polisens kärnverksamhet förekommer många åtgärder som kan medföra intrång i enskildas olika grundlagsskyddade rättigheter, såsom frihetsberövanden och tvångsåtgärder av olika slag, men där sanktion i form av ett särskilt avgiftsuttag inte aktualiseras vid eventuella överträdelser av gällande reglering.

Även i det nu aktuella lagstiftningsarbetet bör lagstiftaren noga överväga om det finns tillräckliga skäl för att förena överträdelse av den föreslagna bestämmelsen om krav på att tillämpa en överviktsprincip med en möjlighet för tillsynsmyndigheten att ta ut en sanktionsavgift.

Lagstiftningsteknik m.m.

Det är inte enkelt för tillämparen att följa den lagtekniska uppbyggnaden i kamerabevakningslagen med förslag på å ena sidan huvudregel om en tillståndsplikt och vissa undantag från denna plikt och å andra sidan huvudregel om en överviktsprincip och vissa undantag när överviktsprincipen inte behöver tillämpas. Författningskommentaren kan i det fortsatta lagstiftningsarbetet med

¹ Se Polismyndighetens remissvar den 3 juli 2017 avseende delbetänkandet Brottsdatalog (SOU 2017:29), dnr A191.013/2017.

fördel byggas ut med förtydligande exempel för att underlätta för tillämparen, t.ex. i linje med det följande.

- Av förslaget till 9 § första punkten jämförd med andra punkten samma paragraf framgår att Polismyndighetens bevakning av ett skyddsobjekt är tillståndsfri även om bevakningen avser ett något vidare område än skyddsobjektets omedelbara närhet. Polismyndigheten får med andra ord även utan tillstånd bevaka ett område i närheten av ett polishus för att kunna ingripa mot angrepp. Däremot ska överviktsprincipen enligt förslaget till 14 a § jämförd med 14 b § tillämpas om bevakning sker inom ett vidare område än skyddsobjektets omedelbara närhet.
- All Polismyndighetens kamerabevakning för brottsbekämpande ändamål är tillståndsfri enligt förslaget till 9 § första punkten. Det finns därmed inte skäl att göra något s.k. 90-dagarsundantag från tillståndsplikten. Istället införs i 14 c § ett nytt 90-dagarsundantag med avseende på situationer när Polismyndigheten inte är skyldig att tillämpa det nya kravet på att göra och dokumentera en bedömning enligt överviktsprincipen.

Därtill kommer svårigheter för tillämparen att navigera mellan den särskilda kamerabevakningslagen, som fortfarande inte kommer att vara teknikneutral, och den generella dataskyddsregleringen i ett stort antal författningar som Polismyndigheten ska tillämpa. Polismyndigheten har i tidigare remissvar anfört att myndighetens kamerabevakning inte längre borde särregleras i en särskild lag eftersom tillståndskravet borde utgå. Efter behov skulle regler om bl.a. upplysningsplikt vid kamerabevakning istället kunna införlivas i de författningar som generellt reglerar dataskydd.² Polismyndigheten menar fortfarande att inriktningen bör vara att kamerabevakning inte ska regleras i en särskild lag.

Ett område som inte varit föremål för utredningens överväganden är Polismyndighetens möjligheter att använda kamerateknik i spaningsverksamhet, bl.a. övervakning genom bild och film utan att spela in eller spara upptagningen då utrustningen hanteras som en förlängd kikare (s.k. förlängd kik). Myndigheten vill framhålla behovet av att använda tekniska möjligheter till spaning på allmän plats i bl.a. områden där förutsättningar saknas att bedriva spaning med fysisk närvaro direkt på platsen. Här bör också framhållas tekniska möjligheter att begränsa vad som fångas av en distansmanövrerad kamera med lägre risk för integritetsintrång som följd än t.ex. en videoupptagning utan tekniska begränsningar men med en handhållen kamera. Den nuvarande och föreslagna regleringen i kamerabevakningslagen, som uppställer krav på skyltning i fråga om kameror som inte manövreras på platsen, kan därmed verka onödigt hindrande. Polismyndigheten ser även mot den bakgrunden behov av fortsatta överväganden rörande lagstiftningen på kamerabevakningsområdet.

Med den nu föreslagna kamerabevakningslagstiftningen kommer vidare vissa myndigheter och andra aktörer som utför uppgifter av allmänt intresse, bl.a.

² Se Polismyndighetens remissvar den 18 september 2017 avseende betänkandet En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55), dnr A296.736/2017.

inom kollektivtrafiken, fortfarande att omfattas av ett tillståndskrav. Polismyndigheten ser ett framtida ökat behov av samverkan med andra myndigheter och aktörer kring kamerabevakning. En sådan samverkan försvåras om en av parterna har mindre flexibla regler kring kamerabevakning och meddelade tillstånd att förhålla sig till. Även av det skälet bör lagstiftaren i förlängningen överväga om det kommer att finnas tillräckliga skäl att behålla en särskild kamerabevakningslag.

Konsekvensbedömning och förhandssamråd

Enligt skäl 58 till dataskyddsdirektivet bör konsekvensbedömningar som görs enligt det regelverket omfatta relevanta system och processer för behandling men inte enskilda fall. I förarbetena till kamerabevakningslagen gör regeringen också bedömningen att exempelvis Polismyndigheten bör kunna ta fram en konsekvensbedömning som kan användas vid ett stort antal bevakningssituationer (prop. 2017/18:231 s. 73).

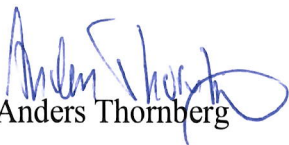
Polismyndigheten menar att ett liknande synsätt behöver anläggas även i fråga om i vilka situationer som skyldigheten att genomföra ett förhandssamråd med tillsynsmyndigheten aktualiseras. Sådan skyldighet bör enligt Polismyndigheten aktualiseras för s.k. typsituationer där Polismyndigheten inte haft tillstånd sedan tidigare men normalt sett inte i enskilda fall. När tillståndskravet tas bort bör det inte heller bli aktuellt med skyldighet att förhandssamråda avseende typsituationer för kamerabevakning som motsvarar dem som myndigheten tidigare har fått tillstånd för.

Polismyndigheten efterfrågar ett förtydligande i enlighet med det ovan sagda i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Med en annan utgångspunkt skulle kamerabevakning i ett nytt område, på ett nytt torg etc. som i allt väsentligt motsvarar en tidigare tillståndsgiven kamerabevakning i flera fall förutsätta förhandssamråd. Ett sådant synsätt skulle drastiskt minska och i vissa fall helt förta de effektivitetsvinster som ett borttaget tillståndsförfarande medför, dvs. i direkt motsats till det som utredningen har haft i uppdrag att åstadkomma. Detta eftersom ett förhandssamråd är administrations-, tids- och resurskrävande.

För tydlighets skull bör tilläggas att Polismyndigheten inte ifrågasätter att förhandssamråd med tillsynsmyndigheten kan aktualiseras i samband med myndighetens kamerabevakning. Det kan exempelvis bli aktuellt om myndigheten överväger att kamerabevaka nya typer av platser, med annan problematik, för nya typer av ändamål eller att kamerabevaka med teknik av nytt slag.

Rikspolischefen Anders Thornberg har beslutat detta yttrande efter föredragning av juristen Sara Markstedt. Juristen Tony Back har medverkat i den slutliga beredningen.

POLISMYNDIGHETEN

Anders Thornberg

Sara Markstedt

Kopia till

Justitiedepartementet (PO)
Arbetsstagarorganisationerna
Rikspolischefens kansli

